

ДО ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД III НАКАЗАТЕЛНО ОТДЕЛЕНИЕ

ЗАЩИТА

от адвокат Даниела Доковска,
защитник на осъдения
Венцислав Петров Точков

по н. д. № 596/2015 г. по описа
на Върховния касационен съд, III н. о.,
насрочено за 25.06.2015 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА ВЪРХОВНИ СЪДИИ,

Моля ви да уважите направеното от главния прокурор на Република България искане за възобновяване на в. н. ч. х. д. № 493/2013 г. на Русенския окръжен съд, да отмените изцяло постановената по него нова присъда от 18.09.2014 г. и да оправдаете подзащитния ми, като вземете предвид и следните съображения на защитата.

I. ВЪЗЗИВНАТА ПРИСЪДА Е ПОСТАНОВЕНА В НАРУШЕНИЕ НА МАТЕРИАЛНИЯ ЗАКОН. ДЕЯНИЕТО Е НЕСЪСТАВОМЕРНО

По делото е установено по несъмнен начин, че осъденият адвокат Точков е действал като страна по делото – защитник на подсъдимия А. Х. Въззивният съд го е признал за виновен в това, че в пледоарията си по въззивно наказателно дело той е поднесъл на съда недоказано твърдение. По този начин съдът е инкриминирал защитната реч заради нейното съдържание, като е приел, че тя не намира опора в събрания по делото доказателствен материал. Съдът изрично е посочил в решението, че в хода на разглеждането на делото на подсъдимия „му станало известно, че липсват каквито и да било доказателства за психически тормоз, упражнен от тъжителя Б. С., и още по-малко за причинната му връзка със заболяванията, от които страда А. Х.“. Така съдът е осъдил адвокат Точков за това, че в защитната си реч е поддържал недоказана теза.

Инкриминирането на защитна реч поради това, че изложените в нея твърдения са недоказани, довежда до абсурд самата идея за съдопроизводство. В състезателния процес преценката дали са доказани твърденията на страните се прави от съда, реша-

ваш конкретното дело. Ако твърденията на страната са недоказани, това води до определени последици за нея (в зависимост от предвидената в закона доказателствена тежест) и съответно рефлектира върху съдебния акт. Във всеки съдебен процес съдът приема едни или други твърдения на страните за недоказани. Само по себе си това не прави недоказаните твърдения съставомерни.

Ако прокурорът поддържа в съдебната зала едно недоказано обвинение, това означава ли, че клевети подсъдимия, като му приписва престъпление? Ако частният обвинител поддържа обвинителната теза, а съдът я приеме за недоказана, ще носи ли той наказателна отговорност? Ако защитникът твърди, че деянието е извършено от друг подсъдим, а съдът приеме, че неговата теза не се подкрепя от доказателствените материали по делото, ще отговаря ли той за извършено престъпление?

Би трябвало да се очаква, че поставените по-горе въпроси се решават по подразбиране. Но понеже в случая се налага, трябва да се каже, че очевидно отрицателният отговор на тези въпроси се крие в смисъла на съдебното състезание. В съдебния процес тезите на спорещите страни никога не могат да бъдат еднакво доказани. Когато страната поддържа недоказана теза, тя поема върху себе си негативния ефект от съдебния акт, защото няма да може да преодолее неутралитета на съда в полза на своята кауза. Поддържането на недоказани тези в съда не е възведено в престъпление. Това би направило съдопроизводството немислимо, защото една от страните във всички случаи би подлежала на наказателна отговорност. Такъв абсурд би обезсмислил не само правото на защита, но и самото участие на страните в процеса.

Поддържането на една или друга теза в съда по дефиниция е несъставомерно деяние, което прави излишно обсъждането на въпроса за субективната страна на плевирацията. Независимо от това от нищо не следва, че поддържането на недоказани тези е преднамерена (умишлена) дейност. В плевираторите страните излагат своето вътрешно убеждение по въпросите на делото. То може и да е погрешно, но да е добросъвестно.

Законът допуска, че страните биха могли да засегнат в съдебните прения и въпроси, които не се отнасят до делото. Председателят на състава може да прекъсне страните само когато те *явно* се отклоняват по такива въпроси (чл. 296, ал. 2 НПК).

Съдебните речи целят въздействие върху съда. Това ще рече, че прякото намерение на плевирацията (което въззивният съд е нарекъл умисъл) е да убеди съда в правотата си или в правотата на представлявания от него субект.

Въззивният съд вероятно все пак е съобразил това обстоятелство, поради което е изложил разсъждения, че деянието не е извършено с пряк умисъл. Според съда деянието е осъществено с евентуален умисъл, той като деецът е съзнавал, че „разгласените позорни обстоятелства могат да бъдат неистински“.

Този извод съдът е направил, изхождайки от личността на дееца. Според съда подсъдимият е „пълнолетен, физически и психически здрав. Няма данни да страда от никакви заболявания. Нещо повече, той е професионален юрист и в качеството на адвокат се занимава с разглеждането на наказателни дела. Не може да има съмнение, че в хода на продължителното си участие в разглеждането на н. ч. х. д. № 37/2013 г. на Районния съд – Бяла, му е станало известно, че липсват каквито и да било доказателства за психически тормоз, упражнен от тъжителя Б. С., и още по-малко за причинната му връзка със заболяванията, от които страда А. Х. Следователно в защитната си реч, произнесена в съдебните прения по в. н. ч. х. д. № 509/2013 г., той най-малкото допускал, че твърдението му (...) може да бъде невярно“.

Извеждането на формата на вината от личността на дееца е поначало недопустимо. Формата на вината представлява отношение на дееца към извършеното деяние – тя може да бъде умишлена или непредпазлива, независимо от възрастта му, здравословното му състояние и професията, която той упражнява. Съображението, че защитавайки подсъдимия, защитникът е допускал, че твърденията му „най-малкото“ могат да са неверни, почива на предположение и се базира единствено на неправомерното инкриминиране на правозащитната дейност.

Обсъждайки субективната страна на деянието, съдът впрочем е пропуснал да се занимае с подбудите за извършването на деянието и не е отговорил на съществения въпрос – какъв е мотивът на адвоката да урони честта на едно лице, с което не поддържа никакви лични отношения. Отговорът на този въпрос неизбежно би довел съда до извода, че липсва мотив за извършването на това престъпление. А известно е, че безмотивно престъпление няма.

Въззивният съд е приел, че клеветата се е изразила в думите: „Подзащитният ми е близо осемдесетгодишен пенсионер, страдащ от тежка форма на диабет и с, видно от представените по делото доказателства, психични проблеми. Тежкото му здравословно и емоционално състояние е причинено основно от психическия тормоз, нанесен му през годините от частния тъжител“. Според съда „с второто изречение подсъдимият Венцислав Точков поставил възникването на тези заболявания в причинна връзка с действията на тъжителя. Неговите действия са окачествени като траен „психически тормоз“, който според защитника представлявал *основната* причина за тежкото здравословно и емоционално състояние на А. Х. Няма спор между страните, че никакви доказателства за съществуването на такава причинно-следствена връзка не са събрани“.

Очевидно е, че адвокат Точков е осъден за това, че е заявил пред съда съществуването на причинна връзка между поведението на частния тъжител и състоянието на своя подзащитен. Твърдението за причинна връзка между определени факти обаче не е твърдение за факти, а извод, който може да бъде направен както въз основа на

фактите по делото, така и въз основа на други възприети факти. Твърдението, че тежкото здравословно и емоционално състояние на подсъдимия *основно* се дължи на упражняван психически тормоз, е оценка, която не може да бъде средство на престъплението клевета. Позорните обстоятелства, средство на клеветата, са такива по своето естество. Позорният характер на обстоятелствата не се извлича по умозрителен път от становища, мнения, оценки или изводи. Позорността на обстоятелствата е тяхно иманентно обективно качество – тя не може „да се изчисли“, „да се изведе“ мисловно, ако самите обстоятелства не я изразяват. От съществено значение е, че изводите, изложени в съдебната реч, не представляват фактически твърдения, които могат да са средство на престъплението клевета. Обяснението на осъдения адвокат Точков, че е възпроизвел тезата на отсъстващия подсъдим, не е най-значимият факт по делото, защото тезата, която е застъпвал като защитник, се състои в извод, който поначало не може да бъде средство на клеветата.

ПРАКТИКАТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА И ОСНОВНИТЕ СВОБОДИ (ЕСПЧ)

ЕСПЧ се е произнасял по въпроса за осъждането на адвокати за престъпления, извършени чрез произнасяне на речи в съдебното заседание.

По делото *Nikula v. Finland*, 31611/96, 21 март 2002 г., жалбоподателката е обвинила прокурор Т. в незаконосъобразни действия. Съдът отбелязва, че тази критика е била насочена към стратегията на обвинението, която според нея е била избрана от Т. (§ 51). Съдът отбелязва също, че изявленията на жалбоподателката са били ограничени в рамките на съдебната зала (§ 52). **Във връзка с това Съдът подчертава задължението на съдилищата и на председателстващия съдия да ръководят производството по начин, който да осигури коректното поведение на страните и преди всичко справедливостта на процеса, вместо да разглеждат в последващо производство уместността на изявленията на страната, направени в съдебната зала (§ 53).**

„Вярно е, че в резултат на наказателното производство от частен характер, иницирано от прокурор Т., жалбоподателката е била осъдена единствено за клевета при условията на небрежност. От значение е също така, че Върховният съд е отменил наложеното ѝ наказание заради маловажността на престъплението. Въпреки че глобата била отменена, нейното задължение да заплати обезщетение за вреди и разноски е останало. **Но и така заплахата от *ex post facto* контрол върху критиките на защитниците по отношение на противната страна в наказателното производство – за каквато прокурорът безусловно следва да се счита – е трудно съвместима със задължението им да защитават ревностно интересите на своите клиенти.** От това следва преди всичко, че самите защитници трябва да преценяват относимостта и уместността на аргументите на защитата под контрола на съдийския състав, без

да бъдат повлиявани от потенциалния „смразяващ“ ефект на дори относително лека санкция или задължение за плащане на обезщетение за понесени вреди или направени разноски...“ (§ 54).

С оглед на тези съображения ЕСПЧ стига до заключение, че е **нарушен чл. 10 от Конвенцията, тъй като решението, с което Върховният съд е потвърдил виновността на жалбоподателката и я е осъдил да заплати обезщетение за вреди и разноски, не е било пропорционално на преследваната законна цел (§ 56).**

По делото *Kiprianou v. Cyprus (GC)*, 73797/01, 15.12.2006 г., по повод на осъждането на адвокат ЕСПЧ отново приема, че наложеното на адвоката наказание, дори когато се касае до неуважение към съда, би могло да има „смразяващ ефект“ **върху изпълнението на задълженията на адвокатите като защитници**, съответно на лице е нарушение на чл. 10 ЕКПЧ.

Видно е, че ЕСПЧ придава голямо значение на свободата на адвокатите „да защитават ревностно интересите на своите клиенти“, което е една от гаранциите на справедливия процес по смисъла на чл. 6 ЕКПЧ.

Предвид на това следва да се приеме, че осъждането на адвокат Точков противоречи на чл. 10 ЕКПЧ и на практиката на Съда по правата на човека, тъй като представлява непропорционална мярка, която „не е необходима в едно демократично общество“.

С оглед на изложените съображения подсъдимият следва да бъде признат за невинен поради несъставомерност на деянието, а гражданският иск, да бъде отхвърлен.

II. НЕЗАВИСИМО ОТ ТОВА СЛЕДВА ДА СЕ ИЗТЪКНЕ, ЧЕ ПРИСЪДАТА Е ПОСТАНОВЕНА И ПРИ ДОПУСНАТО ОСОБЕНО СЪЩЕСТВЕНО НАРУШЕНИЕ НА ПРОЦЕСУАЛНИТЕ ПРАВИЛА.

Подсъдимият е осъден по непредявено обвинение.

Престъпният състав на клеветата включва две изпълнителни деяния – разглашаване на позорно обстоятелство за друго или приписване на престъпление.

Тъжбата трябва да съдържа данни за обстоятелствата на престъплението. Това ще рече, че в нея трябва да намерят отражение фактите, които се включват в престъпния състав.

Тъжителят не е длъжен да квалифицира правно деянието, с което са накърнени правата му. Той следва да посочи на съда фактите, а съдът – „да му даде правото“.

Квалифицирането на престъпното деяние е служебно задължение на съда, решаващ делото. Посочената от частния тъжител квалификация на деянието не е задължителна за съда (р. № 443/1970–II). Ако дадената от тъжителя правна квалификация е неправилна, съдът ще я поправи, **но той не може да квалифицира други факти**

освен тези, които се вменияват във вина на подсъдимия (р. № 652–1957–II). Съдът е длъжен да определи правилната квалификация на деянието на основание изложените в тѣжбата фактически обстоятелства и установеното по делото (р. № 849–1957–II).

Повдигнатото с тѣжбата обвинение от фактическа страна е за това, че подсъдимият публично заявил в съдебното заседание на 3.10.2013 г., че тежкото здравословно и емоционално състояние на клиента му А. Х., изразяващо се в тежка форма на диабет и психични проблеми, е причинено основно от психическия тормоз на Б. С., като с това му е приписал престъпление. В тѣжбата е посочено следното: „С твърдението си, че Б. С. е причинил психични проблеми и диабет на А. Х., Точков **умишлено ми е приписал престъпление по чл. 128, ал. 2, предл. 1 и чл. 129, ал. 2, предл. 8 НК, каквото не съм извършвал**“.

В съдебното заседание пред първоинстанционния съд на 4.06.2014 г., макар и да не е било необходимо, частният тѣжител отново е конкретизирал тѣжбата си: „Престъплението, в което обвинявам подсъдимия, е клевета, осъществена чрез приписване на престъпление, като ми е приписал престъпление тежка и средна телесна повреда, т.е. изричайки думите „тежкото му здравословно състояние и емоционално състояние, причинени основно от психическия тормоз, нанесен през годините от частния тѣжител“, **подсъдимият ми е приписал престъпление**“.

От това следва недвусмислено, че частният тѣжител се е почувствал оклеветен от обстоятелството, че му се вмения престъпление, което не е извършил. По това обвинение се е защитавал и подсъдимият.

Начинът, по който определено лице възприема определени твърдения, е от значение за съставомерността на деянието, защото от неговата оценка на разпространените твърдения зависи дали и в каква степен той ще почувства накърнение на честта си. А накърняването на честта на другото е елемент от състава на престъплението.

Отменяйки оправдателната присъда, въззивният съд е признал подсъдимия за виновен в това, че произнасяйки инкриминираните изрази, е **разпространил за частния тѣжител позорно обстоятелство**.

По този начин въззивният съд се е произнесъл по обвинение, което не съществува в тѣжбата.

Съдът е обвързан от твърденията, изложени в тѣжбата, тъй като с нея се повдига обвинението.

Както беше посочено, частният тѣжител е единственият субект, който може да прецени кои факти накърняват честта му. Това е и една от причините, по които деянието се преследва по тѣжба на пострадалия. В конкретния случай частният тѣжител не е възприел като позорни обстоятелствата, които са разпространени за него, а е

сметнал честта си за накърнена от това, че му се приписва престъпление. Тези факти, инкриминирани в тъжбата, не могат да бъдат променяни от съда.

Въззивният съд изобщо не се е занимал с повдигнатото обвинение за приписване на престъпление. Той е признал подсъдимия за виновен в това, че е накърнил честта на частния тъжител чрез разпространяването на позорни обстоятелства – нещо, което частният тъжител никога не е твърдял.

Признаването на подсъдимия за виновен по неспредявено обвинение винаги представлява съществено нарушение на процесуалните правила, тъй като накърнява правото на защита на подсъдимия, както и правото му на справедлив процес по смисъла на чл. 6 ЕКПЧ. Нарушението е особено съществено, когато се извършва от въззивният съд с акт, който сам по себе си не подлежи на пряко атакуване.

Посоченото по-горе особено съществено процесуално нарушение би загубило значимостта си единствено ако осъденият бъде признат за невинен и оправдан по повдигнатото му обвинение.

В този смисъл ви моля да постановите решението си.

Представям препис от настоящата защита за прокурора и адвокатско пълномощно.

С уважение:

(Д. Доковска)